

Anemone

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 2 2017

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Nattfjärilar i Broby äng	6
Rapport från savannen	8
Studiecirkeln i botanik	12
Igelsjön	18
Hälsningar från sommaren	20
Programmet	22
Påfågelspinnaren	baksidan

Omslagsbilden

En grön mosaikslända i färd med äggläggning i Igeln.

Vi tänker kanske mest på Igeln som vår fågelsjö i skogen, men där växer bl.a. den ovanliga vattenaloen med sina taggiga blad. I de bladen lägger den gröna mosaiksländan sina ägg.

För att undersöka om sländan finns i Igeln gjorde Per Karlsson Linderum och jag en inventeringsbesök via kanot och till vår glädje fann vi flera gröna mosaiksländor.

Onsdag 20 september kan du höra Per berätta om trollsländor och trollsländeinventering på Hallsbergs bibliotek. Välkommen då. Du kan också läsa om trollsländor på Närkes insektsförenings hemsida. Sök på google.

Getingbon: Ett sorgligt kapitel! I förra numret efterlyste jag bilder på getingbon och lovade att bidra själv. Det har inte blivit några. Året har tydligen inneburit total ”missväxt” för getingarna.

/Sture Hermansson

Hallsbergs Naturskyddsförening

www.hallsberg.naturskyddsforeningen.se

Kontaktpersoner:

Ingela Wallin 0582-161 53

Arne Holmer 0582-407 58

På vår hemsida finns mera:
förutom programmet finns länkar,
bilder från olika aktiviteter, gamla nummer av Anemonen
mm.

ORDFÖRÄNDEN HAR ORDET

Vi närmar oss augusti med stormsteg och nog har det blåst denna sommar! Vinden slet i trädens lövverk så det var rent förfärligt och lämnade efter sig grenar och blad på gräsmattan vid sommarstugan. Havet skummade och kaskader av vatten sprutade in över klipporna. Naturen är bra mäktig men även skrämmande! Och så är det torrt! Inte mycket regn har fallit och det är rent kris för växter, djur och människor. Det har inte varit många regndagar och när det fallit så har det inte varit tillräckligt. Men idag regnar det, åtminstone på västkusten. Jag sitter på min veranda och försöker samla tankarna till ett bidrag till vår lilla tidskrift, som Sture Hermansson sammanställer så förträffligt!

I våras hade vi ett gediget program i Hallsbergs Naturskyddsförening. Många trevliga programpunkter med duktiga guider, som lotsade oss fram. Snart stundar hösten och vår första punkt är en utflykt till Zinkgruvan den 2 september, där vi ska bli guidade. Då hoppas jag på god uppslutning! Och vi vill då ha in en föranmälan. Något som man också måste anmäla sig till är den 7 december, då vi ska göra korb. Där har det redan trillat in anmälningar, så häng på och försäkra dig om en plats, ifall du vill bli med. Förra gången vi gjorde korb, så var den väldigt god, vill jag lova.

Den 17 maj fyllde vår älskade Arne Holmer 80 år. Denne man som gjort så mycket för naturen och vår förening

måste vi ju bara fira. Vi blev en kvartett damer, som ordnade med det hela. Ingrid O, Monica N och jag samlades hemma hos Kerstin J för att fixa. Tanken var så att vi skulle klä ut oss till djur och natur. Det blev en mycket rolig kväll, då vi fick fram diverse skojiga utstyrselar ur Kerstins skåp och lådor. Vi provade, klippte och sydde under ljudliga skrattsalvor. Jag som boss och högsta hönset för föreningen fick bli en gul tupp. Sedan hade vi en tiger, spindel, fågelholk, berguv med mus dinglande i näbben, prästkrage osv. Det var första träffen inför festligheterna. Några dagar senare träffades vi igen och lagade mat. Det blev små pajer, grillspett m.m. allt under Kerstins förnämliga ledning. Och så blev det den 17 maj och vi var ett gäng, som åkte hem till Arne och firade honom! Han visste att vi skulle komma, men han hade nog inte trott att vi skulle vara så utspökade!

Vi har även haft några studiecirklar tillsammans med Kumla. I botanikcirkeln

var vi över 20 personer. De första tillfällena gick av stapeln i Herrfallsäng, där Arne undervisade oss. Sista gången åkte vi till Östergötland och beskådade orkidéerna i Hagebyhöga. Vi besökte även sjön Sommen innan färden gick hemåt. Det var en väldigt trevlig dag i vår sköna natur!

Och nu blåser det igen! Vimpeln står rakt ut och regnet slår mot rutan! Man borde kanske maka sig ut och hämta tidningen, även om det inte känns kul. Katterna har inte varit ute lång stund idag. Kajsa ligger tryckt mot datorn, där värmen strömmar ut och Stina ligger på sin favoritstol. Mycket förståndiga djur!

Nu vill jag så till sist hälsa er alla välkomna till våra programpunkter! Roligt om vi kunde bli fler på våra arrangemang! Och har ni några önskemål, hoppas jag ni hör av er till någon i styrelsen! Varmt välkomna!

Ingela Wallin.

*Hemma
hos
Arne*

NATTFJÄRILAR I BROBY ÄNG

Sture Hermansson

UV-lampan "The Goodden Gemlight"

Mellan 23.30 och 01.30 natten mellan 24 och 25 juli var min portabla nattfjärils-utrustning aktiv i Broby äng.

Det är lakanet som föreningen äger uppspant mellan två träd vid ängen belyst av en liten batteridrivna UV-lampa med

lysdioder som jag köpt från England. För att jag skulle se att fokusera kameran är lakanet också belyst av en portabel arbetsbelysning från Clas Ohlsson.

Fjärilarna strömmade till och de jag identifierat finns i listan på nästa sida.

Barrskogsnunnan

Barrskogsnunnan är kanske inte den mest populära nattfjärilen. Ibland massförökar den sig och kan kaläta stora skogsbestånd. Den fullbildade fjärilen äter ingenting. Vi kan beundra hannens imponerande antenner som den använder för att leta på en hona.

De här nattfjärilarna kom

Vit borstspinnare
Blygrå lavspinnare
Björkblekmaskspinnare
Snövit streckmätare
Rovmätare
Grå mårfältmätare
Blåbärsparkmätare
Vitbrokig parkmätare
Röllikamalmätare
Dagfjärilsmätare
Vinkelstreckad lövmätare
Tofsfotad lövmätare
Granlavmätare
dånfältmätare
Tvåfärgad fältmätare

Almlundmätare
Svartfläcksfältmätare
Fyrbandad fältmätare
Barrskogsnunna
Större/mindre vitaxfly
Vitfläckt gräsfly
Brungult gräsfly
Halmgult gräsfly
Större bandfly
Trådspinnarfly
Gråhalsat jordfly
Svartpunktsjordfly
Ekflikvinge
Poppelsvärmare
Halmgult gräsmott
Blekgult ängsmott
Plommonängsmott

Tvåfärgad fältmätare

Tofsfotad lövmätare

RAPPORT FRÅN SAVANNEN

Sture Hermansson

Åkrarna utanför vårt hus har nu i flera år legat i träda där de vilda djuren kommit nära oss. Ibland lite väl nära när sorkarna etablerat sig i trädgården och rådjuren kommit in på nätterna och tagit lite godbitar bland våra blommor.

I mitten av juni kom en råget förbi och gladde oss med sina två små kid.

Ibland kan vi också se en räv som jagar de stora vattensorkarna. Rävnen får allt svårare att se över gräset när det växer till fram på sommaren.

I mitten av juli hände något överraskande. En traktor med slåttermaskin kopplad körde över trädan som tydligen inte var träda längre utan vall för höproduktion.

Rovfåglarna, särskilt ormvråkar, men också måsar och trutar fick lättare att upptäcka sina byten efter att gräset slagits.

En tornfalk visar dagligen upp sin ryttlande jaktflykt. Vi undrar bara var den har sitt bo.

Ett par tranor, troligen ungdomar som inte häckar ännu, besöker oss dagligen och när höet var slaget och bortforslat kom de närmare än förut.

När gräset slagits

Kvällen när vallen slagits var det livligt på savannen. Katter och rävar ville ha med av sorkarna som nu var mera lättfångade.

En räv som jobbat ett tag har två sorkar i käften och funderar på att gå hem med dem, men upptäcker

katten Filip som gjort ett fynd i ett sorkhål en bit därifrån. En fet sork infångad med visst besvär, men

då gör räven ett snabbt utfall och skrämmer bort Filip från hans byte. Filip får gå hem och äta kattmat medan

räven kan bära ännu en sork till sin samling, och

sedan använder räven framgångsrikt den beprövade grävtaktiken. Ännu en sork infångas och placeras bland bytena. Nu 4 stycken.

Med visst besvär lyckas räven lyfta sina byten som han samlat ihop i en liten grop för att sedan bära hem den rika skörden.

Räven kan ge sig av hemåt i triumf med fyra färska vattensorkar i munnen.

Lite senare, när skymningen föll tätare, kom vår vän rågeten med sina två kid fram och betade där det fanns lite gräs kvar.

Hon hade samma besvär som alla andra tvillingmammor med två raska barn som sprang åt alla håll samtidigt.

STUDIECIRKELN OM BOTANIK

Text: Sture Hermansson Foto: Se de enskilda bilderna

Herrfallsäng

Vi brukar varje år ha en eller flera studiecirkel tillsammans med Kumla Naturskyddsförening. En av dessa gällde i år botanik där deltagarna fick lära sig mycket om växter av Arne Holmer och i viss mån av undertecknad.

Första träffarna var i Herrfallsäng som rymmer tillräckligt mycket växter för att hålla en botanist sysselsatt under lång tid.

Klasefibbla, en av de ca 300 arterna kärlväxter som noterats i Herrfallsäng. (Foto I.W.)

Arne har hämtat sig från födelsedagsfirandet och leder deltagarna bland alla växterna. (I.W.)

*Brandgul lilja
En del av blommorna i Herrfallsäng har spritt sig på senare tid. Ibland lite önskat. Foto: Anette Nilsson*

En smällglim på väg ut ur sitt foder. Om man klämmer på blomfodret kan det bli en liten smäll, därav namnet. (A.N.)

Gräsull (I.W.)

Nästan alla rikkärr som funnits i Närke är borta, men i Herrfallsäng finns ett litet rikkärr kvar. Rikkärr känns igen bl.a. på att ängsull ersätts av gräsull och att flera orkidéer blommar i kärret.

Ängsnycklar (I.W.)

I Herrfallsäng finns också en del vackra ormbunkar. Till vänster hultbräken "sista paret ut", i mitten ormtunga och till höger månlåsbräken (foto: Sture Hermansson)

Öjamossen (foto: S.H)

Här syns ett parti med öppen mosse. Marken blir en mosaik med tuvor och höljor. Tuvorna markeras av ljungen som växer där och höljorna av tuvullstrån som sticker upp

Studiecirkeln besökte Öjamossen och fick se en väldigt annorlunda miljö jämfört med Herrfallsäng där de tidigare träffarna varit.

En mosse är en våtmark som får allt sitt vatten genom nederbörden. I den fuktiga och näringsfattiga miljön dominerar vitmossor och bildar en oregelbunden miljö med tuvor och mellanliggande fuktigare höljor. Vitmossorna är levande i det översta partiet, medan de längre ner sakta bryts ner och bildar torv. Växterna på mossen är arter som klarar att växa i denna miljö.

Två blommor från mossen: Kråkklöver och tranbär.

Studiecirkeln tar en fikapaus vid Älgasjön

Ullarterna ur släktet Eriophorum växer i fuktiga miljöer. Olika arter i mossar eller olika typer av kärr På en mosse är det tuvull, med en ulltuss på varje strå.

Släktet starr (Carex) är artrikt och de flesta av de ungefär 100 arterna i Sverige växer i fuktiga miljöer. Här dystarr vid Älgasjön

Hagebyhöga (foto: I.W.)

Liksom i Herrfallsäng växer gräsullen i kärret.

Kärret vid Hagebyhöga, norr om Vadstena i Östergötland är ett av de rikaste man kan få se. Dit gjorde studiecirkeln en resa den 1:a juli.

Från spången kan man närma sig blommorna på olika sätt.

Silesphår (här storsilesphår) växer i fuktiga miljöer. Med sina klabbiga blad fångar de insekter som de suger ut för att få mera näring.

Två av orkidéerna i Hagebyhögakärret: Kärrknipprot och vaxnycklar

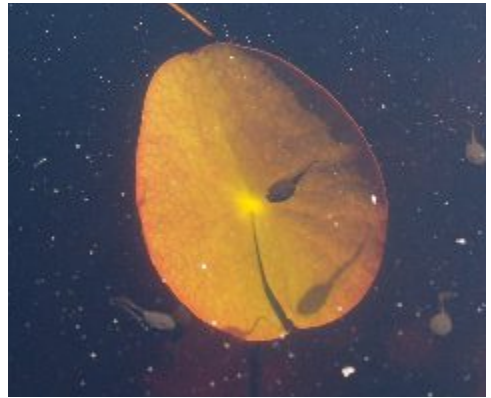
Igelsjön

Sture Hermansson

*Igelsjön ligger omgiven av gungflyn.
Trampa inte för nära vattnet!*

I sommar har jag sysslat en hel del med trollsländeinventering. Då har jag fått anledning att besöka de blå oaserna i skogen som jag har missat tidigare. Igelsjön ligger i skogen mellan Hallsberg och Östansjö. Någon väg går inte fram till sjön, men där ligger en båt så någon har upptäckt sjön tidigare.

Ett grodyngel passerar framför ett näckrosblad

*En mindre björkbärfis råkade
fastna i håven*

*Ett allöv var starkt bebott av gallkvalster. Bildningen
kallas alknottor*

Det var alltså trollsländor det gällde. Vid Igelsjön har hittills noterats 10 arter: Blå jungfruslända, spjutflickslända, mörk lyrflickslända, sjöflickslända, större rödögonflickslända, röd flickslända, brun mosaikslända, guldrollslända, kärrollslända och fyrfläckad trollslända.

Det finns säkert flera trollsländor av de arter som flyger senare. De ska jag spana efter när detta nummer av Anemonen är klart.

Fyrfläckad trollslända finns vid varje sjö.

Ett par av mörk lyrflickslända ska se till att arten finns nästa år också. Själva parningen har redan skett, men hanen håller kvar greppet för att skydda honan och sina spermier från andra hanar.

Man måste lära sig detaljer i sländornas utseende. Sjöflicksländan till vänster saknar ett kort svart streck på mellankroppen som arterna i släktet Coenagrion, t.ex. mörk lyrflickslända till höger har.

Hälsning från Inger och Elis på tur i Västernärkes ekhagar.

En vacker sommardag besökte vi Håvesta ekhage, Tjugestaåsen och Ekåsens naturreservat. Bild 1 är den kraftigaste eken vid Ekåsen, den mätte vi till 7,55 m i omkrets (bild 2) och på alla tre ställena så fanns betande boskap, de vid Håvesta gick med oss på en tur genom hagen.

Foto: Inger och Elis Eriksson

Oväntat hembesök.
Denna eldsnabbvinge besökte oss i vårt uterum.

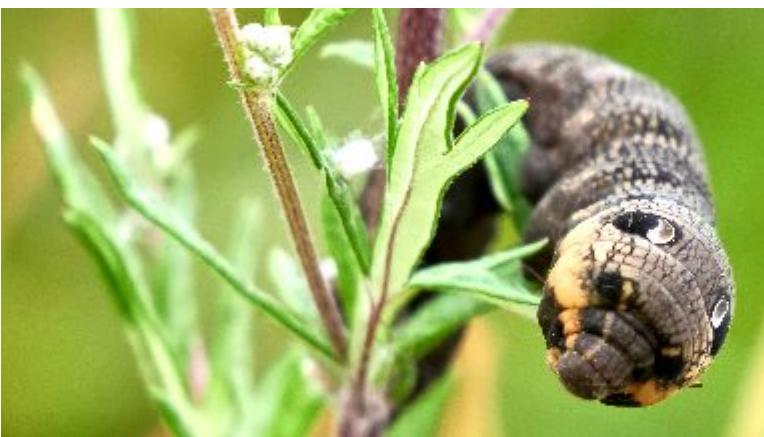
Foto: Monica Nilsson

Några hälsningar från sommaren

I skogen söder om Tisaren kan
du få sällskap vid fikaten.
Där håller nämligen denna
orädda räv till.

Foto: Anette Nilsson

Larven till en större
snabelsvärmare tittade
fram på oss när vi var
ute och studerade
dammar i Å-studie-
cirkeln.

Men... vad är det vi
ser egentligen? och var
sitter de riktiga ögonen?

Foto: Sture
Hermansson

Vi är en krets av
Naturskyddsföreningen

HÖSTPROGRAM 2017

Välkommen
i höst!

Lördag
2 september
kl. 9.00

Zinkgruvan: Knalla gruvmuseum och om tid ovh intresse finns: Naturreservat vid Knalla
Priset för besök i museet är 30 kr.
Avresa Konsum Hallsberg kl. 09.00
Ansvarig: Ingela 070-276 41 03
Museet vill veta hur många som kommer.
Anmälan senast 27 augusti till Ingela: ingela.wallin@telia.com

Lördag
9 september
9.00

Svamputflykt
Vi åker till någon lämplig svamplokal. Hans-Åke Sandberg hjälper oss sedan att identifiera svamparna.
Avresa kl. 9.00 från Konsum Hallsberg
Ansvarig: Arne 0730-42 98 65

Lördag
16 september

Vibydagen
Program inte fastställt ännu.

Kolla
hemsidan!

Tubkikaren

Föreningen äger en tubkikare som kan vara till stor glädje vid fågelstudier.

Lånas ut gratis till medlemmar.
Sture Hermansson 072-721 35 87
sture@sturehermannsson.se

Klubbstugan

Föreningens klubbstuga, det gamla torpet i Herrfallsäng, kan hyras av medlemmar för 100:- per dygn.

Onsdag 20 september kl. 19.00	Trollsländor Per Karlsson Linderum berättar om och visar bilder på trollsländor och trollsländeinventering. <i>Hallsbergs bibliotek kl. 19.00</i> <i>Ansvarig: Sture H. 072-721 35 87</i>	
Måndag 2 oktober kl. 19.00	Fräsch på riktigt! Sara Johansson berättar hur du kan minska på skadliga kemikalier i ditt badrumsskåp. <i>Hallsbergs bibliotek 19.00</i> <i>Ansvarig: Ingela 070-276 41 03</i>	
Fredag 6 oktober	Hallsbergsmarken Besök oss i vårt stånd på marknaden. Västra Storgatan, i närheten av Bergsparken.	
Söndag 29 oktober	Rödingleken i Huskvarnas hamn och Fisk i Tåkern Ingår också i å-cirkeln. Närmare detaljer med tider kommer senare.	<i>Kolla hemsidan!</i>
Söndag 19 november kl. 17.00	Medlemmarnas bilder Vi kopplar av med fika och bilder från året som gått. Ta gärna med dig några bilder. Vi har utrustning att visa dem. <i>Kantakrogen Hallsbergs hembygdsgrd kl. 17.00</i> <i>Ansvarig: Ingela tel. 070-276 41 03</i>	
Torsdag 7 december	Korvtillverkning med Kerstin Johansson och Margareta Erneskog <i>Ansvarig: Kerstin J. 076-782 80 60</i> Begränsat till 12 deltagare. Anmälan till Kerstin: schapp@telia.com	<i>Kolla med ansvarig!</i>

OBS! Vi måste göra programmet månader i förväg.
Kontrollera gärna programmet med vår hemsida eller ansvarig för aktiviteten.

Lämpliga kläder och matsäck gäller alltid!

Info via e-post

Om du lämnar din e-postadress till riks eller direkt till sture@sturehermansson.se kan du få del av information och påminnelser jag skickar ut inför varje aktivitet.

Vi samarbetar ofta med Naturskyddsföreningen i Kumla.
De har hemsidan kumla.naturskyddsforeningen.se

Studie
främjandet

Våra arrangemang
sker i samarbete med
Studiefremjandet

Mindre påfågelspinnare

Sture Hermansson

Larven ändrar färg flera gånger innan den förpuppar sig och kommer ut som en fjäril.

Många nattfjärilar har vackra mönster och en del av dem dessutom granna färger.

Påfågelspinnaren är en av de mest anslående arterna med den illgröna larven och de stora ögonfläckarna på den fullbildade. Och lägg märke till den intensiva frisyren på bilden till höger.

På en hane hade vi fått se andra färger och fantastiska antenner.

